

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת ואתחנן (נחמו)
תשפ"ג

(שנה ז', גליון מס' 302)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
20:55	20:18	19:04	ירושלים:
20:53	20:20	19:20	תל אביב:
20:56	20:21	19:15	חיפה:
20:53	20:18	19:20	באר שבע:

שיעורי הרב אליהו בר חן

**בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה**

פרשת ואתחנן - תשעה באב - נחמו התשפ"ג

"וְנוֹשְׁתֶם בְּאֶרֶץ"

א. על הפסוק האמור בפרשתו¹, שנקרא בציבור אף בתפילת שחרית של יום ט' באב, "כִּי תוֹלִיד בְּנִים וּבְנֵי בְנִים, וְנוֹשְׁתֶם בְּאֶרֶץ, וְהִשְׁחַתֶּם וְעִשִּׂיתֶם פְּסָל תַּמוּנֹת כָּל, וְעִשִּׂיתֶם קִרְע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְהַכְעִיסוֹ", כתב אדונינו הרמב"ן זיע"א:

"עניין הכתוב הזה, שיזכיר ויאמר - 'כִּי תוֹלִיד בְּנִים וּבְנֵי בְנִים',

ובעבור היותכם יְשָׁנִים בארץ, ותשבו לבטח, אולי תשכחו את השם.

'הַעִידֹתִי בְּכֶם הַיּוֹם'², שְׁתֹּאבְדוּ מֵהָר,

כי לא יאריך לכם, מאחר שתעבדו עבודה זרה".

ומבואר בדבריו הקדושים:

שמילת "וְנוֹשְׁתֶם" היא, מלשון "הַתִּישְׁנוֹת".

ולהלך יתבאר בע"ה.

ב. בעניין חורבן בית המקדש השני, דרשו רבותינו ז"ל³:

"חֲטָאוּ בְּכַפְלִים, דְּכָתִיב⁴, 'חֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַיִם'.

וְלָקוּ בְּכַפְלִים, דְּכָתִיב⁵, 'כִּי לָקַחָה מִיַּד ה' כְּפָלִים'.

¹ דברים, ד' - כה'.

² דברים, ד' - כו'.

³ איכה רבה, פרשה א', נז'.

⁴ איכה, א' - ח'.

"חֲטָא חֲטָאָה יְרוּשָׁלַם, על פן לנידה היתה, כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה, גם היא נאנחה - ונתשב אחר".

⁵ ישעיה, מ' - ב'.

ומתנחמים בכפלים, דכתיב ⁶, 'נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם'".
ובביאור העניין, כתב ⁷ הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א:
"הפירוש, הנה, 'מצוה גוררת מצוה, ועבירה גוררת עבירה' ⁸,
ובכן, כל העבירות שעושה, שהן נגררות אחר העבירה הראשונה, כולן הן בעבירה
הראשונה בכוח,
אך אם אדם עושה תשובה, אף שאחר כך חוזר לסורו, מכל מקום, שוב אין
מתייחסת העבירה שלאחריה לעבירה הקודמת ...
כי התשובה שעשה בינתיים, סילקה את העבירה הראשונה, מגרור עוד עבירות.
אך מאחר שישראל לא עשו תשובה בינתיים, והגיע חטא בחטא - ועוון בעוון,
שוב מתייחסות כל העבירות שעשו אחר כך לעבירה הראשונה, באשר אז היו
עומדין לכך.
וזה הפירוש 'חטאו בכפלים' -
שמילת חטא, היא מקור,
להורות, שמחמת מקור המושחת, באו אחר כך חטאים אחרים, והכל מתייחס
לחטא הראשון.
ועל זה, בא העונש בכפלים -
שמלבד כל הצרות הרבות והרעות שבאו עליהם,
עוד זאת הגדיל, שלרגלי הצרות לא היו יכולין לעסוק בעבודת ה', בתורה ותפילה,
כדי לזכות על ידם לחיי העולם הבא,

"דברו על לב ירושלים, וקראו אליה, כי מלאה צבאה, כי נרצה עונה, כי לקחה מיד יהוה כפלים בכל
חטאתיה".

⁶ ישעיה, מ' - א'.

"נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם".

⁷ בפרשתו, שנת תרע'.

⁸ אבות, פ"ד מ"ב.

ונמצא שאיבדו שני העולמות ...

וכאשר החטא שאחר כך נכלל בחטא הקדום, והוא אחד שהיא כפלים,

כמו כן, העונש הוא אחד שהוא שנים, כי הכל נכלל בעונש הקדום.

וזוהי נחמה בכפלים -

כי לבד, מה שאז תרבה הטובה והשלום, והשלוה והדעה והחכמה והאמת ...

נוסף לזה, יחשוב להם השם יתברך, כאילו בכל ימי הגלות היו עוסקים בתורה ומצוות.

כמו שכתב הרמ"ע מפאנו ז"ל ⁹ -

שזה הפירוש ¹⁰, 'שִׁמְחָנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ', שהתפלל משה רע"ה ¹¹,

כלומר, שתתן לנו שכר, גם על הימים שביטלנו מהם המצוות מחמת אונס,

ותחשוב, כאילו שמחנו בשמחה של מצוה, גם באותם הימים אשר עברו עלינו הצרות והעינויים - שמנעו אותנו מלעסוק במצוות ולשמור התורה כראוי,

כיוון, שהביטול היה מחמת אונס.

על דרך, שאמרו חז"ל ¹², 'חשב אדם לעשות מצוה, ונאנס ולא עשה, מעלה עליו הכתוב - כאילו עשה'."

ג. כתב ה"באר היטב" ¹³ :

"יש נוהגין בשנה מעוברת, לקבוע תענית בכל יום ה' מפרשת שובבי"ס - ת"ת ...

⁹ בספרו הקדוש "עשרה מאמרות" (מאמר חיקור הדין, חלק א' פרק א').

¹⁰ תהילים, צ' - טו':

"שִׁמְחָנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה".

¹¹ שכן, פרק זה, הוא (תהילים, צ' - א'), "תִּפְלֵה לְמֹשֶׁה, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדַכֵּי מֵעוֹן אֶתְּהָּ הַיֵּת לָנוּ, בְּדַר וְדַר".

¹² ברכות, ו' ע"א.

¹³ או"ח, סי' תרפה', סק"ב.

וכתב האר"י ז"ל בפירוש התורה, שימים אלו מסוגלים לתקן עוון קרי יותר מכל השנה, להמתענים בהן.

לכן, מתחיל מפרשת שמות, שאז התחיל השעבוד, שנתקן הקרי דאדם הראשון, ונגמר, בפרשת 'כי תקנה עֶבֶד עֲבָרֵי'."

והנה, כתב ¹⁴ ה"שם משמואל", משם זקנו הגה"ק מקאצק זיע"א:

"הנה, ימי השובבי"ם - ת"ת, הם זמן התיקון לחטא הידוע,

ויש שמתענים ועושין סיגופים.

מוטב שיאמר כל אחד לנפשו -

מוטב להשתעבד בביתה של תורה, ולצמצם את כל מעשיו ותהלכותיו שיהיו בדרך התורה, ולא להשתעבד לתעניתים וסיגופים ...

שההילוך בדרך התורה, הוא הגדול שבסיגופים לגוף ...

ומובן, שהאיש הַשֵּׁם שְׁכָמוֹ להשתעבד לתורה, הן ביגיעת הלימוד והן בצמצום תהלכות מעשיו על פי דרכי התורה, מועיל יותר מכל סיגופי הגוף."

ויעויין עוד, מה שכתב ¹⁵ הגה"ק רבי אברהם וינברג זיע"א - האדמו"ר הראשון מסלונים:

"והקובע ללמוד ערך ה' שעות, בלא שום הפסק דיבור בעניין אחר, ובלא עניין טעימה בעלמא, ועל דרך תענית שעות,

נראה, שדבר זה עניין נפלא, המועיל, ומזכך, ומכפר, ומביא אותו אדם לתשובה וכפרה מועילה."

עוד מצינו בדברי ¹⁶ ה"כף החיים", שכתב משם ¹⁷ ה"ברכי יוסף":

¹⁴ פרשת "ויחי", תרפ"א.

¹⁵ בספרו הקדוש "סוד העבודה", ח"ג פ"ה.

¹⁶ או"ח, סי' תרפ"ה, סקל"ז.

¹⁷ או"ח, סי' תרפ"ה, סק"א.

"ובימים אלו, הוא תיקון גדול, לקדש עצמו במותר לו".

והנה, על הפסוק ¹⁸, "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כתב ¹⁹ הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א:

שנוטריקון המילה "בְּרֵאשִׁית", היא, אותיות "שָׁב-יְרָאת",

והנה, המילה "יְרָאת", עולה בגימטריא 611,

וכמו כן, המילה "תּוֹרָה", עולה בגימטריא 611.

ללמדך, שהרוצה לשוב בתשובה שלימה על חטאיו, ולהיות ירא שמייס,

צריך לעסוק בתורה הקדושה, אשר היא מכפרת על כל עוונותיו.

ובטעם הדבר, שגדול כוח התורה משאר המצוות, להכניע את היצר הרע, כתב ²⁰ הרב חיד"א זיע"א:

"דע, כי בשעה שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, נהנו כל אבריו, חוץ מן הקנה,

לפי שלא דיבר בעת האוכל.

אבל, חוה אמנו, דברה בעת אכילתה ²¹, ופגמה אפילו הקנה שלה.

ואפשר, אני אומר -

כי למה הנשים אינם בכלל לימוד התורה, כיוון שהקנה שלהם חס ושלוס פגום, כידוע מדבריו ז"ל.

¹⁸ בראשית, א' - א'.

¹⁹ בספרו הקדוש "עטרת תפארת" (בראשית, א' - א').

²⁰ בספרו הקדוש "דברים אחדים", דרוש יג',

וכמו כן, בספרו הקדוש "דבש לפי", מערכת ש', אות ו'.

²¹ שאמרה לאדם הראשון לאכול,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ג' - יז):

"וְלָאָדָם אָמַר, כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתָאָכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבְרֶךָ, בְּעֵצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ."

אבל האנשים, אשר לפני הש"ס הם נגשים, נאה ויאה להו לימוד התורה, כי הקנה שלהם אינו פגום."

וביאר בזה ²² מהר"י קורין זיע"א, רבו של הגה"ק רבי חיים סינאוני זיע"א:

דהנה, אמרו רבותינו ז"ל ²³, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש",

והנה, "מנוול", עולה בגימטריא 132,

והיצר הרע, אשר הוא סמא"ל, עולה בגימטריא 132 - עם הכולל.

ללמדך, שהיות והאדם שייך בדברי התורה הקדושה, מחמת שלא פגם את הקנה שלו,

ממילא, כאשר יפגע בו ה"מנוול" שהוא היצר הרע, התיקון היחיד שיש לעשות עמו, הוא, למושכו לבית המדרש -

על ידי עסק התורה הקדושה, בקדושתה ובטהרתה.

ד. על מאמר הכתובים - הנקראים בהפטרות תפילת שחרית של יום ט' באב ²⁴,

"מי האיש החכם ויבן את זאת, ואשר דבר פי יהנה אליו - ויגדה, על מה אבדה הארץ, נצתה כמדבר, מבלי עבר. ויאמר יהנה, על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניהם, ולא שמעו בקולי, ולא הלכו בה", דרשו רבותינו ז"ל ²⁵:

"אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב, 'מי האיש החכם ויבן את זאת',

דבר זה, נשאל לחכמים ולנביאים, ולא פירשוהו,

עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, דכתיב, 'ויאמר ה' על עזבם את תורתך וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב, שאין מברכין בתורה תחילה."

²² בספרו הקדוש "מחמדי שמים", ח"ב, עמודים שכו'-שכז'.

²³ קידושין, ל"ע"ב.

²⁴ ירמיה, ט', יא' - יב'.

²⁵ נדרים, פא' ע"א.

ובביאור עניין "שאין מברכין בתורה תחילה", כתב ²⁶ הר"ן זיע"א:
"מצאתי במגילת סתרים של הרב רבינו יונה ז"ל ... ודאי עוסקין היו בתורה
תמיד,

ולפיכך, היו חכמים ונביאים תמהים - 'על מה אבדה הארץ',
עד שפָּרְשׁוּ הקדוש ברוך הוא בעצמו, שהוא יודע מעמקי הלב - שלא היו מברכין
בתורה תחילה.

כלומר, שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך, שיהא ראוי לברך עליה,
שלא היו עוסקים בה לשמה, ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה ...
אלו דברי הרב החסיד ז"ל, והם נאים ראויין למי שאמרם."

ובביאור עניין זה של "אין מברכין בתורה תחילה", כתב ²⁷ רבינו הרי"ח הטוב
זיע"א, באופן אחר. וכדלהלן:
"נראה לי בסייעתא דשמיא -

דמצינו, תיקנו שלשה ברכות ²⁸ בכל יום לתורה.
ופירשתי בסייעתא דשמיא, במקום אחר -

ברכה ראשונה, 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוְּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה', היא כנגד חלק הסוד,
לכן, נאמר 'קִדְּשָׁנוּ', כי כל קודש הוא בחכמה ²⁹, וחלק הסוד, הוא בחכמה.

²⁶ שם.

²⁷ בספרו הקדוש "בן יהוידע", שם.

²⁸ א. "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוְּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה",

ב. 'והערב נא, יהוה אלהינו, את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה אנחנו, וצאצאינו,
וצאצאי צאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, כלנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה. ברוך אתה יהוה, המלמד
תורה לעמו ישראל',

ג. "אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל הָעַמִּים, וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, מִתֵּן הַתּוֹרָה".

²⁹ במסכת שבת (לא' ע"א), מצינו:

"אמר ריש לקיש, מאי דכתיב 'והיה אמונת עתיך חסן, ישועות חכמת ודעת' וגו',

וברכת 'וְהֶעֱרַב', כנגד הגירסה של חלק הנגלה,
לכן אומרים, 'בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל', כי הגירסה היא בפה.
וברכת 'אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוֹי', כנגד העיון והסברא של חלק הנגלה, אשר בחלק זה ישראל
משתבחים בפי האומות ...
והנה, יש אינם מאמינים בחלק הסוד, ולכן אלו לא ברכו בתורה תחילה, שהיא
ברכה ראשונה אשר היא כנגד חלק הסוד,
ולזה אמר, 'על עזבם את תורתִי', תורת - יו"ד,
כי חלק הסוד, הוא כנגד יו"ד דשם הוי"ה, שהוא סוד חכמה ³⁰ .
ומהני"ל מבואר, דהגדר של "אין מברכין בתורה תחילה", כך הוא:
א. לביאור רבינו יונה, שהביאו הר"ן, הוא חיסרון באהבת תורה,
שלעולם, למדו תורה, ועסקו בתורה, אך לא היתה בהם, "אהבת תורה".
ב. ברם, לביאור רבינו הרי"ח הטוב, הוא חיסרון, במה שלא הודו בחלק
הנסתר שבתורה, אשר גם הוא, חיסרון באהבת כל חלקי התורה.
ולהלך יתבאר בזה עוד.

'אמונת' - זה סדר זרעים,

'עתיך' - זה סדר מועד,

'חסן' - זה סדר נשים,

'ישועות' - זה סדר נזיקין,

'חכמת' - זה סדר קדשים,

'ודעת' - זה סדר טהרות.

ואפילו הכי, 'יראת ה' היא אוצרו' .

ומבואר שם, שסדר "קודשים", בגדר "חכמה" הוא,

וכמאמר רבינו זיע"א, "כי כל קודש, הוא בחכמה".

³⁰ השווה למאמר הגה"ק רבי שמעון לביא זיע"א, בפיוט הקדוש "בר יוחאי", וז"ל:

"בר יוחאי, יו"ד חכמה קדומה, השקפת לְכַבֹּדוֹ פְּנִימָה".

ה. במאמר רבותינו ז"ל - שנתבאר לעיל באות ה', יש להקשות:
והלא, היו בהם את ג' העבירות החמורות, "עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות
דמים"³¹,
ואם כן, בוודאי שהיו צריכים להיענש על כך, ומה היא השאלה "על מה אָבְדָה
הָאָרֶץ"?
ובביאור העניין, כתב³² גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, משמו של הגה"ק רבינו
אברהם רוזאניס הזקן זיע"א:
שקושייתם היתה, היאך התורה הקדושה - שהם עסקו בה ללא הרף, לא מנעה
מהם, להגיע לידי אותם ג' העבירות החמורות?
ועל כך השיב הבורא ית"ש -
שמחמת שהם לא בירכו בתורה תחילה, אות הוא הדבר, שהם לא החשיבו אותה
כדבעי,
ולפיכך, הם למדו אותה, כמי שקורא סיפורים בעלמא.
וכשלומדים את התורה הקדושה בצורה שכזו, אזי, לא זו בלבד שאין בכוחה להגן
עליהם,
אלא, שהיא נותנת כוח ביד הסיטרא אחרא, להכשילם, ולזהמם בשאר העוונות.
ו. במסכת גיטין³³, מצינו למעשה דלהלן:
"מעשה ברבי יהושע בן חנניה, שהלך לדרך גדול שברומי,
אמרו לו, תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו
סדורות לו תלתלים.

³¹ יומא, ט' ע"ב.

³² בספרו הקדוש "נחל אשכול", על מגילת "איכה" (ב' - ט').

³³ נח' ע"ב.

הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר ³⁴, 'מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים?'

ענה אותו תינוק, ואמר ³⁵, 'הלוא ה' זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו!'

אמר ³⁶, מובטחני בו, שמורה הוראה בישראל!

העבודה ³⁷, שאיני זו מכאן, עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו.

אמרו, לא זו משם, עד שפדאו בממון הרבה,

ולא היו ימים מועטין, עד שהורה הוראה בישראל.

ומנו ³⁸ ?

רבי ישמעאל בן אלישע."

ז. והנה, נחלקו רבותינו הראשונים כמלאכים, מי היה אותו רבי ישמעאל בן אלישע,

האם היה זה, רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול - שהיה מעשרת הרוגי מלכות,

או שמא היה זה רבי ישמעאל בן אלישע, שהיה נכדו.

³⁴ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים, הלוא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו."

³⁵ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים, הלוא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו."

³⁶ היינו:

רבי יהושע בן חנניה.

³⁷ היינו:

לשון שבועה.

³⁸ היינו:

מי הוא אותו התינוק?

ויעויין בדברי "בעלי התוספות" ³⁹, וב"תוספות ר"י החסיד" ⁴⁰ :
**הסוברים, שהיה זה רבי ישמעאל בן אלישע, נכדו של רבי ישמעאל בן אלישע
 כהן גדול - שהיה מעשרת הרוגי מלכות.**
 ומאידך, יעויין בדברי רבינו ניסים גאון ⁴¹, ובדברי "ספר יוחסין", וכן הוא בדברי
 ה"כפתור ופרח" ⁴², וכן הוא דעת רבינו האר"י זיע"א ⁴³ :
**הסוברים, שהיה זה רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול - שהיה מעשרת הרוגי
 מלכות.**
 ובביאור הנפקא מינא, מי היה אותו רבי ישמעאל בן אלישע, כתב רבינו האר"י
 זיע"א ⁴⁴ :
**דהנה, סוד נשמתו של רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול - שהיה מעשרת הרוגי
 מלכות,**
היה, מנשמת יוסף הצדיק, שבא לתקן את חטאו של אדם הראשון.
**והנה, בשעה שתיקן יוסף הצדיק את חטאו של אדם הראשון, יצאו מבין
 אצבעותיו י' טיפין ⁴⁵,**
ומחמת שכך, לא היה בו כוח להוציא לאור את נשמות הגרים.
**ובכדי לכפר על ההבטה של יוסף הצדיק באשת פוטיפר, שמחמתה יצאו ממנו
 אותם י' הטיפין -**

³⁹ יבמות, קד' ע"א. ד"ה "אמר".

מנחות, סד' ע"ב. ד"ה "ארור".

⁴⁰ ברכות, נד' ע"ב.

⁴¹ ברכות, נד' ע"ב.

⁴² פ"י.

⁴³ בספרו הקדוש "שער הגלגולים", הקדמה לד'.

⁴⁴ בספרו הקדוש "שער הגלגולים", הקדמה לד'.

⁴⁵ סוטה, לו' ע"ב.

וכמו כן, בכדי לכפר על כך שהפשיטו אחיו את בגדיו ממנו ⁴⁶, הפשיט הקיסר את עור פניו של רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, בעת שהמיתו ⁴⁷.

שבזה, יש את עניין "ההפְּשָׁטָה", שהפשיטו את עורו, כשם שהפשיטו את בגדיו של יוסף הצדיק, ויש את עניין הפשטת "הפְּנִים", כנגד הבטת "הפנים" של יוסף הצדיק. וכשם שהיה יוסף הצדיק, "יִפֶּה תֵאָר וַיִּפֶּה מִרְאָה" ⁴⁸,

אף רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, היה, "יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים" ⁴⁹.

וכשם שיוסף הצדיק, נשבה לבין האומות ⁵⁰,

אף רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, נשבה לבין האומות ⁵¹.

ועל כך, כאשר שאל רבי יהושע בן חנניה את אותו התינוק ⁵², "מי נתן למְּשָׁה יַעֲקֹב, וַיִּשְׁרָאֵל לְבַזְזִים?"

הוא נתכווין לרמוז לו, "כי בעוון ניצוצות טיפי הזרע של יוסף, שירדו בקליפות במקום הרגלים, אשר שם הוא סוד המשיסה ברגלים, לכן נשבה בין הגויים".

⁴⁶ בראשית, לז' - כג'.

⁴⁷ עבודה זרה, יא' ע"ב.

⁴⁸ בראשית, לט' - ו'.

⁴⁹ גיטין, נח' ע"ב.

⁵⁰ בספר בראשית, פרק לז'.

ובתהילים, קה' - יז'.

⁵¹ גיטין, נח' ע"ב.

⁵² ישעיה, מב' - כד'.

"מי נתן למְּשָׁה יַעֲקֹב, וַיִּשְׁרָאֵל לְבַזְזִים, הֲלוֹא יְהוָה זֶה חֲטָאנוּ לוֹ, וְלֹא אָבוּ בְדַרְכּוֹ הַלּוֹךְ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ".

ועל כך ענה לו אותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול ⁵³, "הלוא ה' זו חטאנו לו, ולא אָבו בְּדַרְכֵי הַלֹּץ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ!"

ח. ובביאור חכמתו של אותו התינוק, שנתפעל ממנה רבי יהושע בן חנניה, נביא בזה ב' פירושים מדברי רבותינו זיע"א, וכדלהלן:

א. כתב ⁵⁴ גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א:

דהנה, קיימא לן במסכת כתובות ⁵⁵, ש-"אין אדם, לוקה ומשלים",

והיינו, שאדם שקיבל מלקות עבור עונשו, אינו משלם גם תשלומי ממון שהוא חייב.

ולפי זה, תמה רבי יהושע בן חנניה ⁵⁶, "מי נתן למשסה יַעֲקֹב, וַיִּשְׂרָאֵל לְבַזְזִים" -

דהיינו, לאחר שעם ישראל קיבלו מלקות, הַמְּכַנִּים בשם "מְשָׁסָה",

מפני מה, עם ישראל שילמו גם בממונם, וכמו שנאמר "לְבַזְזִים"?

ועל כך ענה לו אותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע ⁵⁷ -

"הלוא ה' זו חטאנו לו" - אנחנו עצמינו חטאנו ל-ה',

וְלֹא אָבו בְּדַרְכֵי הַלֹּץ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ" - אלו אבותינו,

ועל כן, אבותינו קיבלו את המלקות על חטאיהם, בזה שגרשו אותם מעל אדמתם,

⁵³ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יַעֲקֹב, וַיִּשְׂרָאֵל לְבַזְזִים, הֲלוֹא יְהוָה זֶה חַטְאֵנוּ לוֹ, וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלֹּץ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ".

⁵⁴ בספרו הקדוש "צוארי שלל" (הפטרת פרשת "דברים", אות ב').

⁵⁵ לב' ע"א.

⁵⁶ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יַעֲקֹב, וַיִּשְׂרָאֵל לְבַזְזִים, הֲלוֹא יְהוָה זֶה חַטְאֵנוּ לוֹ, וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלֹּץ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ".

⁵⁷ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יַעֲקֹב, וַיִּשְׂרָאֵל לְבַזְזִים, הֲלוֹא יְהוָה זֶה חַטְאֵנוּ לוֹ, וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלֹּץ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ".

ואנחנו משלמים ממון על חטאינו.

ב. כתב ⁵⁸ הגה"ק רבי אליהו שיק זיע"א:

דהנה, יש להקשות, מה אכפת לנו שהיה אותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע,
"יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים",

וכי אם הוא לא היה כך, לא היה צריך רבי יהושע בן חנניה לפדותו?

אלא, דהנה קיימא לן במסכת סנהדרין ⁵⁹, "אפילו בשעת הסכנה, לא ישנה אדם
את עצמו מן הרבנות שלו",

והיינו, שגם בשעת הסכנה, צריך האדם להלך בבגדי תפארתו,

ודין זה, נלמד מ-חנניה מישאל ועזריה, שבשעה שהלכו לכבשן האש, הלכו
בבגדי תפארתם ⁶⁰.

ואם כן, כששמע רבי יהושע בן חנניה, שאותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע,
"יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים",

הוא הבין, שאותו תינו תלמיד חכם, באשר הוא לא משנה את בגדי תפארתו,

ולפיכך, הוא הלך לבקרו.

וכשהגיע לבקרו, שאלו רבי יהושע בן חנניה ⁶¹, "מי נתן למשסה יעקב, וישךאל
לבזזים" -

דהיינו, עם ישראל, שעסקו בתורה והם תלמידי חכמים,

מפני מה, הם ניתנו "למשסה" ו-"לבזזים"?

ועל כך ענה לו אותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע ⁶² -

⁵⁸ בספרו הקדוש "עין אליהו" (על ספר "עין יעקב". גיטין, נח' ע"ב. ד"ה "מעשה").

⁵⁹ צב' ע"ב.

⁶⁰ דניאל, ג' - כא'.

⁶¹ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יעקב, וישךאל לבזזים, הלא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו".

"הלא ה' זו חטאנו לו, ולא אבוי בדרךיו הלוך, ולא שמעו בתורתו",
והיינו, כשם שבבית המקדש הראשון, היו ג' עבירות חמורות - עבודה זרה, גילוי
עריות ושפיכות דמים⁶³, למרות שעסקו בתורה⁶⁴,
כך בית המקדש השני, שהיתה בו שנאת חינם⁶⁵ - השקולה כנגד אותם ג'
עבירות החמורות, נחרב, למרות שעסקו בתורה.
ודבר זה בא ללמדנו, כמו שנתבאר לעיל, שכאשר לא עוסקים בתורה ובמצוות
כרצונו יתברך - אין כוח ביד תורה הקדושה להגן על הדור.
ט. על הפסוק⁶⁶, "ויאמר לו אלהים, שמך יעקב - לא יקרא שמך עוד יעקב, כי
אם ישראל יהיה שמך, ויקרא את שמו ישראל", דרשו רבותינו ז"ל⁶⁷:
"לא שיעקר יעקב ממקומו,
אלא, ישראל עיקר, ויעקב טפל לו".
והנה, במהות שם "יעקב" אע"ה, מצינו בפסוק⁶⁸, "וייעקב איש תם, ישב
אהלים",
דהיינו, ששם זה, מורה על עניין "עסק התורה".
וכדרשתם של רבותינו ז"ל⁶⁹, על הפסוק⁷⁰, "וייקץ יעקב משנתו":

⁶² ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים, הלא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבוי בדרךיו הלוך, ולא שמעו בתורתו".

⁶³ יומא, ט' ע"ב.

⁶⁴ שכן, פסוק זה, נאמר בחורבן בית המקדש הראשון.

⁶⁵ יומא, ט' ע"ב.

⁶⁶ בראשית, לה' - י'.

⁶⁷ ברכות, יב' ע"ב, יג' ע"א.

⁶⁸ בראשית, כה' - כד'.

⁶⁹ "ילקוט שמעוני", "ויצא", רמז קכ'.

"רבי יוחנן אמר, ממשנתו".

ועוד, שעל הפסוק ⁷¹, "מה טבו אהליך יעקב", דרשו רבותינו ז"ל ⁷² :

"שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות".

ברם, במהות שם "ישראל", מצינו, שהוא מורה על המלכת הקב"ה, והוא מלשון
"שרת א-ל",

שכן, על הפסוק ⁷³, "משכנתיך ישראל", דרשו רבותינו ז"ל ⁷⁴ :

"לא תשרה שכינה עליהם".

ומבואר, שמכיוון שלא נתבטל שם "יעקב", אם כן, בתפקידו מונחים ב' עניינים :

א. עניין עסק התורה.

ב. עניין המלכת הקדוש ברוך הוא.

ומעתה, נראה בסייעתא דשמיא, לבאר את עניין המעשה ברבי יהושע בן חנניה
ורבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, כדלהלן :

רבי יהושע בן חנניה, שאל את רבי ישמעאל כהן גדול ⁷⁵, "מי נתן למשפה יעקב,
וישראל לבזזים?"

והיינו -

אם עם ישראל עסקו בתורה, הרמוזה בשם "יעקב",

⁷⁰ בראשית, כח' - טז'.

⁷¹ במדבר, כד' - ה'.

⁷² סנהדרין, קה' ע"ב.

⁷³ במדבר, כד' - ה'.

⁷⁴ סנהדרין, קה' ע"ב.

⁷⁵ ישעיה, מב' - כד'.

"מי נתן למשפה יעקב, וישראל לבזזים, הלוא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו".

אם כן, היאך הם ירדו לידי דיוטא תחתונה, שאין בהם המלכת הקדוש ברוך הוא בעולם הרמוזה בְּשֵׁם "ישראל", והוא "שנאת חינם, השקולה כנגד ג' עבירות חמורות" ⁷⁶ ?

ועל כך השיב לו רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול ⁷⁷ , "הלוא ה' זו חֲטָאנוּ לוֹ, וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכָּיו הַלּוֹךְ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ!"

והיינו -

מילת "זו", מרמזת על נ' סדרי משנה, ו-ה' חומשי תורה,

שכן, האות הקודמת לאות ז', שבמילת "זו", היא האות נ', המרמזת על נ' סדרי משנה,

והאות הקודמת לאות נ', שבמילת "זו", היא האות ה', המרמזת על ה' סדרי משנה.

ללמדך -

שמחמת שהם עסקו בתורה, כמי שקורא סיפורים בעלמא, וכמי שקורא מלמעלה ובדילוג וכפי שנרמז במילת "זו",

אזי, התורה הקדושה, הנרמזת בְּשֵׁם "יעקב", לא היתה יכולה להגן עליהם,

עד שהתדרדרו והזדהמו בחטאייהם, ונאבד מהם שֵׁם "ישראל", ולא היתה בהם המידה של המלכת הקדוש ברוך הוא בעולם.

ומשמע זאת רבי יהושע בן חנניה, הוא ידע, שבוודאי הוא עתיד להיות מורה הוראות בישראל.

זאת תורת העול"ה:

⁷⁶ יומא, ט' ע"ב.

⁷⁷ ישעיה, מב' - כד'.

"מי נתן למשפה יעקב, וישראל לבזזים, הלוא יהוה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו".

יסוד היסודות ועמוד החוכמות, לחורבן החיים בכלל ולחורבן הבית בעיקר, נעוץ, בעסק התורה לשמה,

ועסק התורה לשמה, היינו, שכל פעולה ופעולה שאנו פועלים, וכל לימוד ולימוד שאנו לומדים, צריך להיות "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה".

וכאשר האדם אינו פועל כל זאת, אזי, אין בכוחו את "מידת ההתחדשות",

וכאשר אין "התחדשות", ממילא, מתקיים "וְנוֹשַׁנְתֶּם בְּאֶרֶץ"⁷⁸.

וכשכך, חלילה וחס, מגיעים לידי "חֲטָאוּ בְּכַפְלִים", אשר מביא עונש של "לְקוּ בְּכַפְלִים".

ברם, כאשר האדם פועל כל זאת, אזי, יש בכוחו את "מידת ההתחדשות", הנעשה על ידי "עמלה של תורה",

ואזי, הוא זוכה לידי "מִתְנַחֲמִים בְּכַפְלִים",

ובאותה העת, מתקיים בו מאמר הכתוב⁷⁹, "וְנִגְלָה כְבוֹד יְהוָה, וְרָאוּ כָּל בָּשָׂר יַחְדָּו, כִּי פִי יְהוָה דִּבֶּר",

שאף הוא מעניין "מידת ההתחדשות", וכעין מה שביאר בזה, רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א:

" וְנִגְלָה' - כאשר יחדש השם זה הפלא, אז יראו כבוד השם,

'כי פי ה' דבר' - אלה הנבואות".

יתן 'יתברך, ונזכה לזה. אמן.

⁷⁸ דברים, ד' - כה'.

⁷⁹ ישעיה, מ' - ה'.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

הרב שלמה בן שמחה

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- רות חפציבה כהן (לבית פרשה) ע"ה בת פרלה תחי'
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה